

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОНСЕРВІВ РИБНИХ В УКРАЇНІ

**КОРКУЛЕНКО С., 2 курс ФТМ ДТЕУ,
спеціальність «Підприємство та торгівля»,
освітня програма «Товарознавство та комерційна логістика»**

Стаття присвячена дослідженню тенденцій розвитку ринку рибних консервів в Україні. У статті наведено огляд ринку, проаналізовано сучасні технологічні та економічні аспекти виробництва. Особливу увагу приділено впливу війни в Україні на ринок консервів рибних.

The article is devoted to the study of trends in the development of the canned fish market in Ukraine. The article provides an overview of the market, analyzes the current technological and economic aspects of production. Special attention is paid to the impact of the war in Ukraine on the canned fish market.

Актуальність теми. Ринок рибних консервів відіграє важливу роль у забезпеченні населення України доступними джерелами білків тваринного походження. Особливо це важливо в умовах сучасних економічних викликів та нестабільної ситуації на продовольчому ринку країни. Консервована риба має тривалий термін зберігання, що робить її важливим елементом продовольчої безпеки, особливо в умовах надзвичайних ситуацій або знижених доходів населення. Наразі рибні консерви є продуктом масового попиту завдяки зручності в зберіганні, приготуванні та використанні. Однак, на ринку України спостерігається нестабільність як в обсягах виробництва, так і в якості пропонованої продукції.

Війна в Україні призвела до різкого зниження обсягів вилову риби через блокаду українських портів на Чорному та Азовському морях, що серйозно вдарило по риболовній галузі. Це, своєю чергою, вплинуло на доступність сировини для виробництва рибних консервів. Багато рибопереробних підприємств були змушені зупинити роботу через фізичні руйнування або втрату доступу до сировини. Однак деякі підприємства змогли адаптуватися, перенісши виробництво у більш безпечні регіони країни або налагодивши постачання риби з-за кордону.

Метою роботи є аналіз сучасного стану ринку рибних консервів в Україні, а також перспектив його розвитку. Основним завданням дослідження є визначення ключових чинників, які впливають на розвиток цього сегмента ринку.

Об'єктом дослідження є ринок рибних консервів в Україні.

Предметом дослідження є фактори, що впливають на формування попиту та пропозиції на ринку консервів рибних.

Виклад основного матеріалу. Сучасний ринок рибних консервів в Україні представлений як національними виробниками, так і імпортною продукцією. Основними виробниками рибних консервів в Україні є великі підприємства, які спеціалізуються на переробці риби, такої як скумбрія, сардини, шпроти, тунець тощо. Станом на 2024 рік, найбільшими виробниками рибних консервів в Україні є декілька ключових компаній, які зосереджують значну частку ринку. Серед них:

1. Klion Group – це один із найбільших виробників рибних продуктів в Україні. Компанія спеціалізується на виробництві рибних консервів, заморожених морепродуктів, а також продуктів із крабових паличок. Заснована в 2004 році, Klion Group активно розвивається як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, поставляючи продукцію до більш ніж 30 країн. Основні напрямки діяльності компанії включають:

- Виробництво консервів – асортимент складається з консервованих шпротів, сардин, скумбрії, тунця та інших видів риби. Заморожені продукти – компанія виробляє заморожені морепродукти, зокрема креветки, кальмари та інші делікатеси.

- Продукти з риби – компанія випускає продукцію під брендом «Veladis», яка широко представлена на українському ринку. Виробляє фарш рибний, рибу з овочами, Pate з ікри та риби.

Klion Group також має сертифікацію за міжнародними стандартами, такими як ISO 22000 і HACCP, що підтверджує високу якість і безпеку її продукції.

2. Сентрал Фіш – це українська компанія, що займається виробництвом та переробкою рибної продукції, включаючи рибні консерви. Вона відома на ринку завдяки своєму акценту на якості та сучасних технологіях виробництва. Компанія працює за міжнародними стандартами, такими як ISO 9001 і ISO 22000, що забезпечує високий рівень безпеки та якості продукції. Основні напрямки діяльності компанії включають:

- Виробництво рибних консервів – серед продукції присутні консерви зі скумбрії, сардин, оселедця та інших видів риби.

- Заморожена риба та морепродукти – компанія також займається продажем замороженої риби, включаючи креветки, кальмари та інші морепродукти.

Особливості компанії:

- Сентрал Фіш має сучасне обладнання для переробки риби, що дозволяє зберігати всі корисні властивості продукту під час його виготовлення.

- Компанія орієнтована не тільки на український ринок, але й експортує продукцію до Європи та інших країн.

Завдяки високій якості та широкому асортименту продукції, Сентрал Фіш залишається одним із ключових гравців ринку рибної продукції в Україні.

3. ТОВ «ВІНТАР» – це українська компанія, що спеціалізується на виробництві рибної продукції, включаючи рибні консерви. Вона відома своїм широким асортиментом продукції, яка орієнтована як на внутрішній ринок, так і на експорт. Основна продукція ТОВ «ВІНТАР» включає:

- Рибні консерви під торговою маркою «Даринка».
- Консерви зі скумбрії, сардинели, шпротів та інших видів риби.
- Продукція в олії, томатному соусі та інших маринадах.

Особливості компанії:

- Використання сучасних технологій виробництва.
- Строгий контроль якості продукції на кожному етапі виробництва.
- Орієнтація на європейські стандарти якості, що забезпечує конкурентоспроможність на зовнішніх ринках.

ТОВ «ВІНТАР» є одним із провідних виробників рибних консервів в Україні, продовжуючи розвиватися та розширювати асортимент продукції, відповідаючи сучасним вимогам споживачів.

4. Аквафрост – це українська компанія, що спеціалізується на виробництві рибної продукції, зокрема заморожених та консервованих морепродуктів. Вона є однією з провідних компаній у рибній галузі країни та займається як внутрішніми продажами, так і експортом своєї продукції за кордон. Основні напрями діяльності:

- Виробництво замороженої риби та морепродуктів, зокрема креветок, кальмарів та інших делікатесів.

- Рибні консерви – серед продукції компанії можна знайти консерви зі скумбрії, оселедця, шпротів та інших популярних риб.

- Крабові палички – це один із флагманських продуктів компанії, який має великий попит на українському ринку.

Особливості компанії:

- Високі стандарти якості – Аквафрост працює відповідно до міжнародних стандартів, таких як HACCP і ISO.

- Експортна орієнтація – компанія постачає свою продукцію до багатьох країн світу, зокрема до Європи.

Аквафрост має сучасне обладнання для переробки риби, що дозволяє забезпечувати якість продукції на всіх етапах виробництва. Завдяки цьому вона є однією з провідних компаній у галузі та зберігає високу репутацію на ринку рибної продукції України.

З січня по серпень 2021 року в Україні було вироблено 8 980 тонн готових продуктів і консервів із риби (за винятком цілих чи нарізаних шматками риб та готових рибних страв). Це на 24% більше порівняно з аналогічним періодом 2020 року.

Зростання виробництва рибної продукції також спостерігалось за такими категоріями:

- в'ялена, сушена, солена чи несолена риба, а також риба в розсолі (крім копченої риби) – 6 877 тонн (+3%);
- сушена та в'ялена риба – 3 261 тонна (+7%);
- копчена риба (включаючи філе) – 2 698 тонн (+11%);
- ікра інших видів риб – 2 457 тонн (+21%);
- оселедці солоні – 2 272 тонни (+1%);
- готові продукти та консерви з оселедця в оцті, олії, маринаді та томаті – 2 041 тонна (+0,4%).

Крім того, за перші вісім місяців 2021 року було вироблено:

- консерви та готові продукти із сардин, кільки та шпротів – 7 531 тонна;
- солена риба (крім оселедців) – 1 344 тонни;
- консерви з інших видів риби – 1 061 тонна;
- консерви зі скумбрії – 392 тонни.

Україна залишається залежною від імпорту риби. У 2023 році імпорт риби досяг 932,2 млн дол. США, зросла і загальна вага імпорту. Основними постачальниками є Норвегія, Ісландія, Естонія, США, Латвія, Великобританія, Іспанія, Канада та Китай. 80% імпортованої риби – це види, які не ловляться в українських водах. Основний імпорт – заморожена риба та філе. Найпопулярніші види: оселедець, хек, скумбрія тощо. В Україні цю рибу переробляють і частково експортують. Імпорт риби становить 13,5% від загального імпорту сільськогосподарської продукції, а експорт – лише 0,14%.

Через триваючу збройну агресію з боку російської федерації внутрішній ринок рибної продукції України продовжує зазнавати значних економічних втрат. Це пов'язано з порушенням торговельних та логістичних ланцюгів, зниженням попиту та обмеженням доступу до ринків збуту української рибної продукції, що призвело до загального скорочення виробництва.

У 2023 році вартість експорту риби, рибної продукції та водних біоресурсів знизилася на 17,4 млн доларів США, досягнувши 31,2 млн доларів, що на 35,8% менше порівняно з 2022 роком. Загальний обсяг експорту зменшився на 21,6%, до 6,6 тис. тонн, головним чином через скорочення експорту філе риби. Водночас у деяких товарних групах спостерігалось зростання: експорт свіжої риби зріс на 90,6%, молюсків – на 55,4%, а сушеної риби – на 34,3%. Основними ринками збуту стали Молдова, Литва, Німеччина, Польща та Грузія. Ціни на рибу в Україні зросли на 7,6%, найбільше – на солону рибу (+23%). У 2023 році рибна галузь України зазнала змін через аукціони на промисловий вилов у системі «ПРОЗОРРО.ПРОДАЖІ», що сприяло чесній конкуренції та зниженню корупції. Загальний вилов риби зріс на 13%, досягнувши 38,2 тис. тонн. Було укладено 289 договорів, і державний бюджет отримав 95,5 млн грн. На континентальному шельфі вилов склав 11,2 тис. тонн, що на 11% більше, ніж у 2022 році.

Вплив війни на ринок рибних консервів. Початок повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року о 4 годині ранку став справжнім потрясінням для України. Більшість мирних жителів опинилися в стані розгубленості й були змушені шукати безпечніші місця для евакуації, як в межах країни, так і за кордоном. Через об'єктивні причини, навіть у мирний період, Україна не може виловлювати або вирощувати велику кількість видів риби та морепродуктів. Тому понад 85% рибної продукції, яку споживають українці, імпортується. У зв'язку з цим на компанії-імпортери покладається важлива соціальна відповідальність щодо

забезпечення населення рибою та морепродуктами. Варто зазначити, що серед усіх продуктів харчування, які імпортуються до України, саме риба та морепродукти лідирують за обсягами ввезення.

З початком бойових дій на території України імпорт рибної продукції майже повністю зупинився. До проблем із логістикою, нестачею транспорту та водіїв, а також заблокованими портами на півдні країни, через які до війни проходило близько 40% імпорту, додалося обмеження на купівлю валюти для придбання рибної продукції. Деякий час риба та морепродукти не були включені до Переліку товарів критичного імпорту, затвердженого Постановою КМУ № 153 від 24.02.2022 «Про окремі питання забезпечення імпорту». У березні та квітні 2022 року Асоціація «Українських імпортерів риби та морепродуктів» чотири рази зверталася з листами та аргументами до Кабінету Міністрів України та Міністерства аграрної політики та продовольства, щоб домогтися включення цієї товарної групи до Переліку товарів критичного імпорту. Поступово їхні аргументи були враховані, і рибна продукція була додана до цього списку, що дало можливість відновити роботу рибної галузі, поставляти продукцію на переробні підприємства, в торговельні мережі та до захисників України. Вже в липні 2022 року обмеження на імпорт були фактично зняті, і більшість імпортерів змогли більш передбачувано вести свою діяльність. Наприкінці листопада 2022 року російські війська почали систематичні обстріли енергетичної інфраструктури України, що створило нові виклики для компаній, які працюють із замороженими продуктами. Це призвело до зниження імпорту та споживання на 30% у 2022 році.

Війна в Україні, яка триває вже тривалий час, відчутно позначилася на багатьох аспектах економічного життя країни. Однією з сфер, що зазнала значних змін, є ринок рибних консервів. Цей сегмент економіки переживає серйозні труднощі, які мають як короткострокові, так і довгострокові наслідки.

- Зменшення виробництва

Війна призвела до руйнування інфраструктури та нестабільного електропостачання, що вплинуло на виробництво рибних консервів. Заводи в зонах конфлікту часто знижують або зупиняють роботу, зменшуючи обсяги продукції.

- Проблеми з постачанням сировини

Бойові дії ускладнили постачання риби та упаковки, що призводить до дефіциту матеріалів і змушує шукати нових постачальників, впливаючи на якість і ціни продукції.

- Зростання цін

Зниження виробництва та проблеми з постачанням підвищили ціни на рибні консерви, що впливає на бюджети домогосподарств.

- Зміни у споживчих вподобаннях

Через економічну нестабільність споживачі обирають доступніші продукти, що знижує попит на рибні консерви.

- Нові постачальники

Перебої в постачаннях змушують виробників шукати нові джерела сировини, змінюючи ринок та конкуренцію.

- Зміни у зовнішній торгівлі

Санкції й обмеження впливають на експорт та імпорт, що може змінити торгових партнерів.

- Переміщення ринкових часток

Деякі компанії можуть вийти з ринку, створюючи можливості для нових гравців і змінюючи конкурентну ситуацію.

Війна в Україні суттєво вплинула на ринок рибних консервів, створюючи виклики для виробників і споживачів: зниження виробництва, проблеми з постачанням сировини, зростання цін і зміни в споживчих вподобаннях. Адаптація до нових умов і пошук нових постачальників є ключовими для стабілізації галузі. Попри труднощі, ринок рибних консервів в Україні має потенціал для розвитку завдяки виходу до морів, внутрішнім

водоймам і зростанню попиту на натуральну їжу. Існує кілька напрямків, які можуть сприяти досягненню цієї мети:

1. Розвиток аквакультури

- Інтенсифікація ставкового господарства: модернізація існуючих ставків, впровадження нових технологій вирощування риби, використання кормових добавок для прискорення росту.

- Розширення кліткового рибництва: будівництво нових кліток у водоймах для вирощування цінних видів риби, таких як форель, осетр.

- Марикультура: розвиток морського рибництва, зокрема вирощування мідій, устриць, морського окуня.

2. Раціональне використання природних водойм

- Відновлення природних нерестовищ: створення умов для природного відтворення риби шляхом очищення річок, створення штучних нерестовищ.

- Оптимізація рибальства: введення сучасних методів рибальства, встановлення квот вилову, боротьба з браконьєрством.

- Захист водних екосистем: забезпечення чистоти водойм, збереження біорізноманіття.

3. Підтримка малого та середнього бізнесу

- Надання державної підтримки: програми кредитування, субсидування, податкові пільги для підприємців, які займаються рибним господарством.

- Створення кооперативів: об'єднання зусиль невеликих господарств для спільного використання ресурсів та збуту продукції.

- Розвиток ринків збуту: створення спеціалізованих ринків для продажу риби та рибної продукції.

4. Наукові дослідження та інновації

- Розробка нових технологій: створення нових технологій вирощування риби, розроблення нових видів кормів, удосконалення методів обробки риби.

- Співпраця з науковими установами: залучення науковців до розв'язання проблем галузі, проведення спільних досліджень.

5. Підвищення якості продукції та безпечності харчових продуктів

- Впровадження систем управління якістю: сертифікація продукції за міжнародними стандартами (НАССР, ISO).

- Контроль якості води та корму: забезпечення високої якості води у ставках та чистоти кормів.

- Ветеринарний контроль: регулярний ветеринарний контроль виробництва та реалізації рибної продукції.

Розширення асортименту рибних консервів є одним з найефективніших шляхів до зростання продажів та підвищення конкурентоспроможності українських виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках. Цей напрямок розвитку дозволяє задовольнити різноманітні смаки споживачів, збільшити додану вартість продукції та уникнути сезонних коливань попиту. Основні напрямки розширення асортименту:

- Нові види сировини: використання нетрадиційної риби, морських водоростей та молюсків для створення унікальних продуктів.

- Оригінальні рецептури: нові рецепти з різними спеціями, травами та овочами для яскравих смаків.

- Функціональні продукти: консерви з додаванням вітамінів та мінералів для здорового способу життя.

- Продукти для спеціальних дієт: консерви для вегетаріанців, веганів і безглютенової дієти.

- Готові страви: рибні супи, рагу та паштети для швидкого приготування.

- Продукти для дітей: консерви з безпечним складом і привабливою упаковкою.

Зростаюча свідомість споживачів щодо екологічних проблем та безпечності продуктів харчування стимулює розвиток екологічно чистого виробництва рибних консервів. Цей напрям не тільки відповідає сучасним трендам, але й відкриває нові можливості для українських виробників на міжнародному ринку. Принципи екологічно чистого виробництва:

- **Натуральна сировина:** використання дикої риби або вирощеної без хімікатів.
- **Мінімізація відходів:** технології для зменшення відходів і їх безпечної утилізації.
- **Енергоефективність:** використання енергозберігаючих технологій та відновлюваних джерел енергії.

- **Безпека продуктів:** дотримання санітарних норм і використання натуральних консервантів.
- **Соціальна відповідальність:** безпечні умови праці та підтримка місцевих громад.

Основні напрямки розвитку екологічно чистого виробництва:

- **Отримання міжнародних екологічних сертифікатів,** як MSC.
- **Нові технології:** впровадження сучасних технологій очищення води та пакування.
- **Співпраця з науковцями:** розробка екологічних матеріалів для упаковки.
- **Замкнуті цикли:** використання відходів як сировини для інших галузей.
- **Просвіта:** інформування споживачів про переваги екологічної продукції.

Стратегії розвитку

Для успішного розвитку ринку рибних консервів в Україні необхідно:

Підтримка вітчизняних виробників рибних консервів є одним з ключових факторів розвитку цієї галузі в Україні. Вона дозволяє не тільки забезпечити продовольчу безпеку країни, а й стимулювати економічне зростання та створення нових робочих місць.

Чому важливо підтримувати вітчизняних виробників:

- **Збереження робочих місць:** підтримка вітчизняних виробників створює робочі місця, особливо в сільській місцевості.

- **Збільшення податків:** розвиток виробництва збільшує податкові надходження.
- **Зменшення імпорту:** підтримка місцевих виробників знижує залежність від імпорту.
- **Розвиток економіки:** рибна галузь сприяє розвитку суміжних секторів.

Інструменти підтримки вітчизняних виробників:

1. **Фінансова підтримка:**

- **Кредитування:** довгострокові кредити на модернізацію та закупівлю.
- **Субсидії:** виплати на компенсацію витрат виробництва.
- **Податкові пільги:** зменшення податків для виробників рибних консервів.

2. **Нефінансова підтримка:**

- **Гарантування кредитів:** державні гарантії для кредитів з нижчими відсотками.
- **Страховання кредитів:** зниження ризиків для банків.
- **Маркетингова підтримка:** виставки та ярмарки для просування продукції.
- **Сприятливий інвестиційний клімат:** спрощення реєстрації та зменшення бар'єрів.

3. **Підтримка наукових досліджень:**

- **Фінансування наукових досліджень,** спрямованих на розробку нових технологій та продуктів.

4. **Співпраця з освітніми закладами:**

- **Підготовка кваліфікованих кадрів** для рибної галузі.

Для ефективної підтримки вітчизняних виробників необхідно розробити та реалізувати комплексні програми, які включатимуть наступні заходи:

- **Створення кластерів:** співпраця підприємств, наукових установ та держави.
- **Розвиток кооперації:** спільне використання ресурсів і збуту.
- **Підтримка малого та середнього бізнесу:** спеціальні умови для малих і середніх виробників.

Підвищення якості продукції рибних консервів є одним з найважливіших завдань для українських виробників. Це дозволяє не тільки задовольнити зростаючі вимоги споживачів

до безпечності та якості харчових продуктів, але й підвищити конкурентоспроможність української продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Ключові аспекти підвищення якості продукції:

1. Контроль якості продукції:
 - Вибір надійних постачальників.
 - Строгий контроль якості на всіх етапах.
 - Лабораторні аналізи для свіжості та безпеки.
2. Сучасне обладнання:
 - Інвестиції у нове обладнання для обробки та пакування.
 - Автоматизація для зменшення людського фактору.
3. Дотримання технологічних процесів:
 - Чіткі технологічні інструкції.
 - Регулярний контроль за їх дотриманням.
 - Сучасні методи консервування для збереження якості.
4. Системи управління якістю:
 - Впровадження HACCP та ISO 22000.
 - Регулярні аудити та сертифікація.
5. Контроль мікробіологічної чистоти:
 - Моніторинг мікробіологічної чистоти.
 - Лабораторні аналізи готової продукції.
6. Упаковка:
 - Якісна упаковка для збереження свіжості.
 - Відповідне маркування продукції.
7. Кваліфікація персоналу:
 - Регулярні тренінги з безпечності, санітарії та гігієни.

Просування українських рибних консервів на зовнішніх ринках є важливим завданням для розвитку вітчизняної рибної галузі. Це дозволяє не тільки збільшити обсяги експорту та отримати додаткові валютні надходження, але й підвищити імідж української продукції на світовому ринку. Чому важливо просувати українські рибні консерви на зовнішніх ринках:

- Збільшення експорту: дозволяє збільшити виробництво та валютні надходження.
- Підвищення конкурентоспроможності: стимулює покращення якості та розробку нових продуктів.
- Створення позитивного іміджу: сприяє формуванню позитивного іміджу української продукції на світовому ринку.
- Диверсифікація ринків збуту: зменшує залежність від внутрішнього ринку та ризику зміни попиту.

Стратегії просування українських рибних консервів на зовнішніх ринках:

- Сегментація ринку: визначення цільових ринків і розробка індивідуальних стратегій.
- Позиціонування продукції: унікальна пропозиція, що відрізняє консерви від конкурентів.
- Будівництво бренду: створення бренду з асоціацією на високій якості та натуральності.
- Маркетингові комунікації: використання різних каналів для інформування споживачів (реклама, PR, соцмережі, виставки).
- Співпраця з дистриб'юторами: Ефективна система дистрибуції на зовнішніх ринках.
- Сертифікація продукції: отримання міжнародних сертифікатів якості та безпеки.

Інструменти просування:

- Участь у виставках: презентація продукції на міжнародних виставках та встановлення контактів.
- Маркетингові дослідження: вивчення потреб споживачів на різних ринках.
- Реклама: розміщення реклами в друкованих виданнях, на ТВ, радіо та в Інтернеті.
- PR: організація прес-конференцій та публікація статей у профільних виданнях.

- Соціальні мережі: створення брендних сторінок для взаємодії зі споживачами.
- Співпраця з блогерами: залучення інфлюенсерів для просування продукції.

Виклики та ризики:

- Висока конкуренція: конкуренція на світовому ринку рибних консервів.
- Тарифні бар'єри: митні та нетарифні бар'єри ускладнюють експорт.
- Смакові уподобання: різні вподобання споживачів на різних ринках.
- Логістика: складнощі в організації доставки продукції, ускладнені війною.

Просування українських рибних консервів на зовнішніх ринках є складним, але перспективним завданням. Комплексний підхід, що включає маркетингові дослідження, ефективну стратегію та партнерство, може забезпечити успіх на світовому ринку.

Висновки. Ринок рибних консервів в Україні зазнав значних змін під впливом повномасштабної війни. Війна призвела до зменшення виробництва, проблем з постачанням сировини, зростання цін та зміни споживчих вподобань.

Незважаючи на ці виклики, ринок має потенціал для розвитку. Для досягнення успіху необхідно: підвищити конкурентоспроможність вітчизняних виробників, забезпечити державну підтримку галузі, розвивати експорт та впроваджувати екологічно чисті технології.

Ключові виклики: війна, залежність від імпорту, конкуренція.

Можливості: розвиток аквакультури, підтримка вітчизняних виробників, покращення якості продукції, розширення асортименту, просування на зовнішніх ринках.

Рекомендації: розробка державної програми підтримки галузі, створення кластерів, підвищення рівня інформованості споживачів, забезпечення прозорості на ринку.

Перспективи: незважаючи на виклики, ринок рибних консервів в Україні має позитивні перспективи за умови комплексного підходу до його розвитку.

Ринок рибних консервів в Україні переживає складний період, але має потенціал для відновлення та зростання. Для досягнення успіху необхідні спільні зусилля держави, бізнесу та споживачів.

Список використаних джерел

1. Компанія Klion Group. URL: <https://kliongroup.com/companiya/istoriya-companii>
2. Компанія Централ Фіш.. URL: <https://www.centralfish.com.ua/>
3. ТОВ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД ПАКУВАЛЬНИХ ВИРОБІВ ВІНТАР». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/00383679/
4. ТОВ «АКВАФРОСТ». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/33798852/
5. Огляд рибного ринку України за 2022 та 2023 роки. URL: <https://uifsa.ua/news/news-of-ukraine/overview-of-the-fish-market-of-ukraine-for-2022-and-2023>
6. Україна майже вдвічі збільшила виробництво рибної продукції та консервів. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/ukraina-pochti-vdvoe-velichila-proizvodstvo-rybnoi-produktsii-i-konservov>
7. Виробництво готових продуктів і консервів з риби збільшилося на 24%. URL: https://khs.darg.gov.ua/_virobnictvo_gotovih_produkativ_0_0_0_1449_1.html
8. Імпорт морепродуктів в Україну: наслідки війни Росії проти України. URL: <https://kliongroup.com/2023/07/31>
9. Про окремі питання забезпечення імпорту: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2022, № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text>
10. Плани роботи та звіти, ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З РОЗВИТКУ МЕЛІОРАЦІЇ, РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧИХ ПРОГРАМ. URL: https://darg.gov.ua/_plani_roboti_ta_zviti_0_1045_menu_0_1.html

11. Українські акваферми за час війни виростили майже 15 тис. т. риби. URL: <https://agroportal.ua/news/zhivotnovodstvo/ukrajinski-akvafermi-za-chas-viyni-virostili-mayzhe-15-tis-t-ribi>

12. Рибні консерви та пресерви: аналіз ринку, Агро Експерт. URL: <https://agrostore.xyz/blog/statti/ribni-konservi-i-preservi/>

13. Рибні консерви «Аквармарин»: якість навіть під час війни, Factor.Media. URL: <https://i.factor.ua/ukr/promo/ribni-konservi-akvamarin-yakist-navit-pid-chas-viini.html>

14. На Прозорро.Продажі з'явилися перші аукціони на промисловий вилов риби. URL: <https://prozorro.sale/news/2023/02/09/na-prozorroprodazhi-zyavilis-pershi-aukcioni-na-promislovij-vilov-ribi/>

15. Бички, сардини та шпроти: що відбувається з цінами на популярні рибні консерви. URL: <https://grosi.znaj.ua/492147-bichki-sardini-ta-shproti-shcho-vidbuvayetsya-z-cinami-na-populyarni-ribni-konservi>

Робота виконана під науковим керівництвом д-ра техн. наук, професора
СИДОРЕНКО О. В.

СПОЖИВНІ ВЛАСТИВОСТІ КОВБАС ВАРЕНИХ

**КРИЦЬКИЙ А., 2 курс ФТМ ДТЕУ,
спеціальність «Підприємство та торгівля»,
освітня програма «Товарознавство та комерційна логістика»**

В статті наведено балову шкалу оцінки органолептичних показників якості ковбаси вареної, охарактеризовано зразки ковбаси вареної сорту «Лікарська» різних виробників, наведено органолептичні показники якості 4 зразків ковбаси вареної сорту «Лікарська», а також у підсумку сформовано результати органолептичної оцінки даних зразків.

The article provides a point scale for evaluating the organoleptic quality indicators of cooked sausage, characterizes the samples of cooked sausage of the «Likarska» variety from different manufacturers, gives the organoleptic quality indicators of 4 samples of cooked sausage of the «Likarska» variety, and in the end, the results of the organoleptic evaluation of these samples are formed.

Актуальність теми. Дослідження споживчих переваг та управління ланцюгами постачання ковбас варених залишається актуальним в контексті сучасних викликів галузі харчової промисловості. Наприклад, зміни в уподобаннях споживачів, спрямовані на більш здорове харчування, вимагають від виробників пошуку нових рецептур з меншим вмістом шкідливих добавок. Управління ланцюгами постачання набуває ключового значення для забезпечення якості та безпеки продукції, оптимізації витрат та мінімізації впливу на навколишнє середовище. Інтеграція сучасних технологій відстеження та аналізу даних дозволяє покращити ефективність ланцюгів постачання та реагувати на змінні ринкові умови, що є критичним у глобальному ринковому середовищі сьогодення.

Законодавчо-нормативне регулювання обігу ковбас варених визначається чинним законодавством України. Теоретичні аспекти управління ланцюгами постачання розглянуто в працях Баранець Г.В. [8], Бойченко М.В. [9], Пасічник Т.О. [10], Полянської А. С. [11], Самойленко А.А. [12] та інших.

Метою роботи є дослідження споживних властивостей ковбас варених.